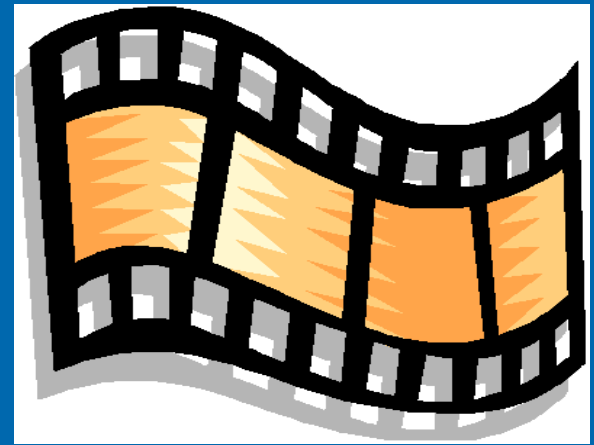

**Edukacja filmowa
w świetle
nowej podstawy
programowej
w szkole podstawowej
i w gimnazjum**

Edukacja filmowa

Edukacja do filmu – przygotowanie do odbioru dzieła filmowego, rozwijanie wrażliwości filmowej oraz doskonalenie umiejętności analizy i interpretacji zjawisk filmowych.

Edukacja poprzez film – rozwijanie ciekawości poznawczej, wrażliwości, aktywnych postaw społecznych.

Edukacja filmowa

Wychowanie **aktywnego odbiorcy** filmu oznacza wychowanie **aktywnego, wrażliwego człowieka.**

Edukacja filmowa może wspierać realizację fundamentalnego zadania szkoły, jakim jest **przygotowanie ucznia do udziału w życiu społecznym.**

Cele edukacji filmowej

- Kształtowanie umiejętności pogłębionego odbioru tekstu kultury i jego wartościowania pod względem ideowym, etycznym i estetycznym.
- Kształtowanie świadomości miejsca oraz funkcji filmu w kulturze współczesnej w kontekście innych sztuk.
- Kształtowanie postaw krytycznych oraz umiejętności dokonywania wyborów selektywnych i wartościujących.

Cele edukacji filmowej

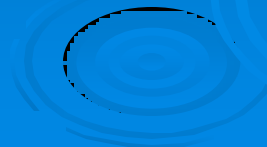
- Poznanie reguł języka filmowego i uświadomienie, że dzieło filmowe, jako autonomiczny tekst kultury, jest strukturą, którą rządzą specyficzne prawa przekazu audiowizualnego.
- Poznanie wybranych dzieł filmowych.

Edukacja filmowa

- **STATUT SZKOŁY**
 - **PROGRAM WYCHOWAWCZY SZKOŁY**
 - **PLAN PRACY WYCHOWAWCY Z KLASĄ**
 - **SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI**
 - **INNOWACJE PROGRAMOWE**
-

Edukacja filmowa

powinna być ściśle skorelowana
z programami nauczania poszczególnych
przedmiotów oraz programem
wychowawczym klasy i szkoły.

Film w szkole

- Na zajęciach lekcyjnych (j, polski, j. obcy, historia, wos, wok, muzyka, plastyka, etyka, filozofia, wychowanie do życia w rodzinie, godzina wychowawcza)
- Zajęcia pozalekcyjne (np. realizacja godzin 42 art. KN)
- Obóz filmowy/”zielona szkoła” z filmem
- Szkolne Koło Filmowe (SDKF)
- Filmowy projekt edukacyjny

Interdyscyplinarny charakter edukacji filmowej

Na podstawie filmu „Opowieści z Narnii. Lew, Czarownica i stara szafa” reż. A. Adamson można osiągać cele kształcenia z następujących przedmiotów np.:

- język polski
- język angielski
- wychowanie do życia w rodzinie
- informatyka
- etyka

Warunki wprowadzania edukacji filmowej

- Nauczyciel (dobrze przygotowany merytorycznie i metodycznie, gotowy poszerzać swoje kompetencje filmoznawcze)
- Odpowiednie warunki techniczne
- Dostęp do filmów, materiałów merytorycznych i metodycznych
- Dyrektor – otwarty, przychylny, wspierający

Sposoby wprowadzania edukacji filmowej

- Odpowiedni dobór filmów (wpisanie ich do planów pracy)
- Stworzenie międzyprzedmiotowej ścieżki filmowej (nauczyciele różnych przedmiotów, pedagog, bibliotekarz)
- Właściwy dobór metod pracy
- Ciągłe doskonalenie własnych kompetencji

Osoby odpowiedzialne za wprowadzania edukacji filmowej

- Nauczyciele (w ramach swoich przedmiotów oraz zajęć pozalekcyjnych)
- Pedagog szkolny
- Wychowawcy
- Nauczyciel-bibliotekarz
- Dyrektor

Film w edukacji polonistycznej

Film wykorzystywany jest na lekcjach języka polskiego w charakterze **kontekstu pomocniczego lub interpretującego dzieła literackie.**

Film w edukacji polonistycznej

adaptacja filmowa

Tekst literacki/Zagadnienie	Proponowane konteksty filmowe
<p>motyw herosa</p>	<p>- Superman (jedna z czterech części, np. w reż. R. Donnera); filmy S. Spielberga o przygodach Indiany Jonesa; Terminator (reż. J. Cameron); Batman (reż. T. Burton, J. Schumacher); serial Stawka większa niż życie (reż. J. Morgenstern); cykl filmów o przygodach J. Bonda</p>

Film w edukacji polonistycznej

adaptacja filmowa

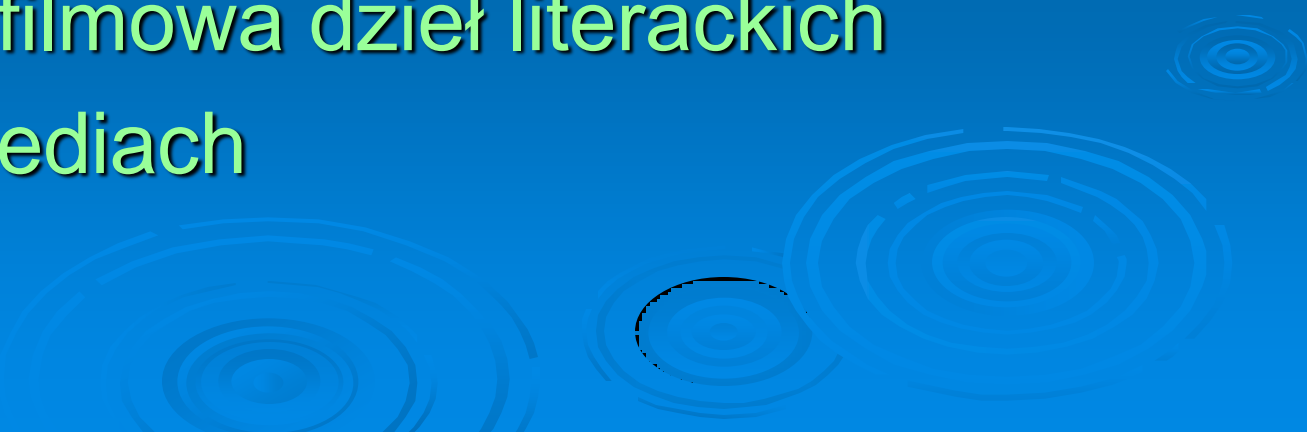
Etap kształcenia	Poziom analizy	Treści kształcenia
szkoła podstawowa	poziom tworzywa, kwestia narracji	fabuła, akcja, wątek w literaturze i filmie, literacki i filmowy sposób opowiadania; odrębność oryginału i adaptacji

Film w edukacji polonistycznej

adaptacja filmowa

Etap kształcenia	Poziom analizy	Treści kształcenia
gimnazjum	poziom tworzywa, poziom interpretacji	literacki a filmowy sposób opowiadania , analogie i odrębności literackich i filmowych środków wyrazu, adaptacja jako reinterpretacja oryginału

Edukacja filmowa w szkole podstawowej – zagadnienia

- Historia powstania filmu
 - Język, tworzywo filmu filmu
 - Twórcy dzieła filmowego
 - Rodzaje i gatunki filmowe
 - Gatunki telewizyjne
 - Adaptacja filmowa dzieł literackich
 - Fikcja w mediach
-

Edukacja filmowa w gimnazjum – zagadnienia

- Język filmu
- Sposoby filmowego opowiadania
- Montaż filmowy i jego rola
- Reportaż jako gatunek medialny
- Zawody związane z mediami
- Adaptacja filmowa dzieł literackich
- Recenzja dzieła filmowego
- Propaganda i manipulacja w mediach

Gdzie szukać wsparcia?

- Filmoteka Szkolna (pakiety, portal internetowy, kursy dla nauczycieli i uczniów)
- Portal edukacyjny www.edukacja-filmowa.pl
- Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej (kursy, warsztaty, portal, pakiet filmów „Czy wierzysz w to, co widzisz”)
- Najbliższe kina i domy kultury
- Doradcy metodyczni
- Biblioteki miejskie i gminne
- Centralny Gabinet Edukacji Filmowej

Edukacja filmowa a podstawa programowa

- Praca z filmem daje **możliwości osiągnięcia celów a także realizacji treści kształcenia zawartych w podstawie programowej** kształcenia ogólnego na wszystkich etapach edukacji.

Zadania szkoły – I i II etap edukacyjny

- **Każdy nauczyciel powinien poświęcić dużo uwagi edukacji medialnej, czyli wychowaniu uczniów do właściwego odbioru i wykorzystania mediów.**

I etap edukacyjny

- **Dowolność wyboru przez nauczyciela tekstów kultury dostosowanych do możliwości recepcyjnych dziecka na tym etapie rozwoju.**

II etap edukacyjny

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Uczeń[...] rozwija umiejętność poznawania dzieł sztuki; uczy się rozpoznawać różne teksty kultury, w tym użytkowe oraz stosować odpowiednie sposoby ich odbioru.

II etap edukacyjny

Cele kształcenia – wymagania ogólne

➤ II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

**Uczeń poznaje teksty kultury
odpowiednie dla stopnia rozwoju
emocjonalnego i intelektualnego;
rozpoznaje ich konwencje gatunkowe;
uczy się je odbierać świadomie i
refleksyjnie; kształtuje świadomość
istnienia w tekście znaczeń ukrytych;
rozwija zainteresowania różnymi
dziedzinami kultury.**

II etap edukacyjny

Cele kształcenia – wymagania ogólne

➤ II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Uczeń[...] poznaje specyfikę literackich i pozaliterackich sposobów wypowiedzi artystycznej; w kontakcie z dziełami kultury kształtuje hierarchię wartości, swoją wrażliwość, gust estetyczny, poczucie własnej tożsamości i postawę patriotyczną.

II etap edukacyjny

Cele kształcenia – wymagania ogólne

➤ III. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń rozwija umiejętność wypowiedzania się w mowie i w piśmie na tematy poruszane na zajęciach, związane z poznawanymi tekstami kultury i własnymi zainteresowaniami [...].

II etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.
Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

1. Wstępne rozpoznanie. Uczeń

**2) konfrontuje sytuację bohaterów
z własnymi doświadczeniami,**

3) wyraża swój stosunek do postaci.

II etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

2. Analiza. Uczeń

- 1) dostrzega swoistość artystyczną dzieła,**
- 2) odróżnia fikcję artystyczną od rzeczywistości,**
- 3) odróżnia realizm od fantastyki**

II etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

2. Analiza. Uczeń

7) wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska).

II etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

2. Analiza. Uczeń

8) wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa)

II etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.
Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

3. Interpretacja. Uczeń

- 1) odbiera teksty kultury na poziomie dosłownym i przerośnym**

II etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń odczytuje wartości pozytywne i ich przeciwieństwa wpisane w teksty kultury (np. przyjaźń – wrogość, miłość – nienawiść, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada).

II etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

➤ III. Tworzenie wypowiedzi

1. Mówienie i pisanie. Uczeń

1) tworzy spójne teksty na tematy poruszane na zajęciach – związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury.

II etap edukacyjny Teksty kultury

- **Teksty kultury poznane w całości – nie mniej niż 4 pozycje książkowe w roku szkolnym oraz wybrane przez nauczyciela teksty o mniejszej objętości [...] film i widowisko teatralne z repertuaru dziecięcego; wybrane programy telewizyjne.**

II etap edukacyjny Zadania nauczyciela

- **Rozwijanie w uczniach ciekawości świata.**
- **Motywowanie ucznia do aktywnego poznawania rzeczywistości [...].**
- **Wyposażenie ucznia w intelektualne narzędzia, a więc umiejętności [...]** odbioru tekstów kultury [...].
- **Wprowadzenie ucznia w tradycję i sferę wartości narodowych oraz kształtowanie postawy otwartości wobec innych kultur.**

II etap edukacyjny

Zadania nauczyciela

- Przyjazne towarzyszenie uczniowi w budowaniu spójnej wizji świata i uporządkowanego systemu wartości.
- Wychowanie do aktywności i odpowiedzialności w życiu zbiorowym.
- Tworzenie sytuacji metodycznych wykorzystujących pasję poznawczą dzieci, ich chęć zabawy i gotowość do współpracy.

II etap edukacyjny Zadania nauczyciela

- **Organizowanie procesu dydaktyczno – wychowawczego tak, by stał się dla uczniów przygodą prowadzącą do samopoznania, zachętą do nieustannego poznawania świata i porządkowania jego obrazu.**

III etap edukacyjny

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Uczeń[...] rozumie komunikaty o coraz bardziej skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne, podejmuje refleksję nad znaczeniem słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; krytycznie ocenia zawartość komunikatów.

III etap edukacyjny

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Uczeń doskonali sprawność analizy i interpretacji tekstów kultury.

III etap edukacyjny

Cele kształcenia – wymagania ogólne

➤ III. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń zyskuje coraz wyraźniejszą świadomość funkcji środków językowych, które służą formułowaniu wypowiedzi [...]”

III etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

1. Czytanie i słuchanie. Uczeń

- 1) odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych – rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie[...].**

III etap edukacyjny Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.
Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

1. Wstępne rozpoznanie. Uczeń

1) opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło,

2) rozpoznaje problematykę utworu.

III etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

2. Analiza. Uczeń

10) znajduje w tekstach kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych, wskazuje przykłady mieszania gatunków.

III etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

2. Analiza. Uczeń

11) uwzględnia w analizie specyfikę tekstów przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, teatr, film, muzyka, sztuki plastyczne, sztuki audiowizualne.

III etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

3. Interpretacja. Uczeń

- 1) przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją**
- 2) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.**

III etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń

1) ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane [...], a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach.

III etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń

2) omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne[...]; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne.

III etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń

3) dostrzega różnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość.

III etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- III. Tworzenie wypowiedzi
- 1. Mówienie i pisanie. Uczeń:
 - 1) **tworzy spójne wypowiedzi ustne[...] oraz pisemne w następujących formach gatunkowych: [...] charakterystyka postaci literackiej, filmowej lub rzeczywistej, sprawozdanie z lektur, filmu, spektaklu [...]**

III etap edukacyjny

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- III. Tworzenie wypowiedzi
- 1. Mówienie i pisanie. Uczeń:

8) świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie korzysta (jako odbiorca i nadawca) z elektronicznych środków przekazywania informacji, w tym z Internetu.

III etap edukacyjny

Teksty kultury

- 1. Teksty kultury poznane w całości – nie mniej niż 5 pozycji książkowych w roku szkolnym oraz wybrane przez nauczyciela teksty o mniejszej objętości [...]
- 3. Wybór publicystyki z prasy i innych środków społecznego przekazu; wybrany komiks; wybrane programy telewizyjne

III etap edukacyjny

Zadania nauczyciela

- **Wychowanie kompetentnego, świadomego odbiorcy kultury [...].**
- **Wprowadzanie zarówno w tradycję, jak i kulturę XXI w., uwrażliwianie ucznia na uniwersalne wartości.**
- **Zaznajamianie ucznia za pośrednictwem tekstów kultury z różnymi postawami moralnymi i skłanianie do refleksji nad konsekwencjami dokonywanych wyborów.**

III etap edukacyjny Zadania nauczyciela

- **Nauczyciel na III etapie edukacyjnym odwołuje się do umiejętności i wiedzy, które uczeń zdobył w szkole podstawowej.**
- **Wprowadzając nowe treści nauczania, powinien wykorzystywać m.in. metody aktywizujące, np.. dyskusja i debata, drama, projekt edukacyjny, happening.**

Jakie i dlaczego zmiany organizacyjne na języku polskim?

- Ewentualne nierównomierne rozłożenie godzin języka polskiego może służyć zorganizowaniu całych dni poza szkołą, poświęconych na przykład edukacji teatralnej czy filmowej. Jeśli tak jest realizowany program nauczania – działania takie powinny być zaplanowane, a godziny na nie wykorzystane powinny być doliczone do czasu pracy uczniów przeznaczanego na konkretny przedmiot oraz do pensum realizowanego przez nauczyciela.

Jakie i dlaczego zmiany organizacyjne na języku polskim?

- **W ramach godzin przeznaczonych na zajęcia dodatkowe, rozwijające zainteresowania lub zdolności uczniów (dwie godziny wynikające z Karty Nauczyciela) nauczyciele polonistki mogą realizować także różne inne działania.**

Jakie i dlaczego zmiany organizacyjne na języku polskim?

- **W każdej szkole bardzo potrzebną i pożyteczną rolę mogą odegrać:**
 - **warsztaty dziennikarskie dla uczniów pracujących nad gazetą szkolną lub szkolną stroną internetową;**
 - **dyskusyjny klub filmowy lub warsztaty filmowe;**
 - **warsztaty teatralne, na których przygotowywane są przedstawienia teatru szkolnego;**
 - **klub debat, gdzie porusza się różne trudne problemy, uczący kultury słowa i dyskusji.**

Korzyści płynące z oglądania filmów

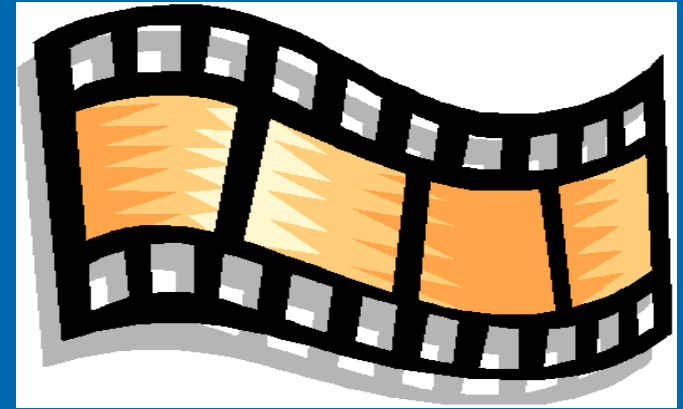
- **emocjonalne** - katharsis, rozwijanie inteligencji emocjonalnej, wsparcie, rozrywka...
- **poznawcze** – rozwiązywanie problemów, zmiany perspektywy, rozwój intelektualny, podejmowanie decyzji, kształtowanie obrazu siebie

Korzyści płynące z oglądania filmów

- **behawioralne** – kształtowanie nowych reakcji, uczenie zachowań, wzmocnianie i przekształcanie wzorców komunikacji, motywowanie
- **osobowościowe** – identyfikacja z bohaterem, introjekcja norm, wartości, przekonań

Bibliografia

- Witold Bobiński, *Film fabularny w dydaktyce literatury – spojrzenie w podwójnej perspektywie [w:] Przygotowanie ucznia do odbioru różnych tekstów kultury*, Universitas, Kraków 2004
- Dawid Bałutowski, *Jak oglądać filmy z młodzieżą? Film fabularny w psychoedukacji, terapii, profilaktyce*, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna 2011
- Dorota Gołębiowska – materiały Centralnego Gabinetu Edukacji Filmowej
- Podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół obowiązująca od roku szkolnego 2009/10

➤ **Dziękuję za uwagę**

